

STATYBOS IR MONTAVIMO DARBŲ SAVIKAINA

V. KONSTANTINAVICIUS

Kapitalinė statyba ir jos efektyvumo didinimas visada buvo ir yra partijos ir vyriausybės vadovaujančių organų dėmesio centre. Vienas iš pagrindinių būdų tam pasiekti yra statybos ir montavimo darbų savikainos mažinimas. Materialinių sąnaudų ekonomija, statybinės technikos naudojimo efektyvumo didinimas, darbo jėgos taupus naudojimas, valdymo ir aptarnavimo išlaidų mažinimas — visa tai veiksniai, darantys esminę įtaką statybininkų ir kitų statybos dalyvių darbo efektyvumui. Todėl statybos ir montavimo darbų savikainos mažinimo užduotis yra viena iš svarbiausių statybos ir montavimo organizacijų užduočių.

Paskutiniuju metu statybos ir montavimo darbų savikainos mažinimo užduotys vykdomos nepatenkinamai. Nemaža statybinių ir montavimo organizacijų neįvykdė darbų savikainos mažinimo plano (1, p. 1). Neįvykdymo priežasčių daug — rangos darbų plano, darbo našumo didinimo užduoties neįvykdymas, neefektyvus darbo jėgos naudojimas, materialinio-techninio tiekimo sutrikimai, projektavimo trūkumai ir daug kitų nesklaidumų. Greita šių, tiesioginę įtaką darančių techninių veiksnių, neabejotinai svarbią reikšmę ūkinės veiklos bare turi ekonominio darbo kokybė. Statybos ir montavimo darbų savikainos planavimas, jos apskaita, analizė ir kontrolė — tai tokios valdymo funkcijos, kurios socializmo sąlygomis įgalina valstybinį valdymo aparatą su minimaliomis darbo sąnaudomis pasiekti geriausių ūkinės veiklos rezultatų. Savo ruožtu valdymo efektyvumas nemaža dalimi priklauso nuo ūkinės veiklos rodiklių sistemos. Tinkamai sudaryta ir naudojama rodiklių sistema sudaro sąlygas tobulam planavimui, tiksliai ir operatyviai apskaitai, kontrolei ir analizei. Ir atvirkščiai, kai rodiklių sistemoje ima reikštis nesklaidumai, pažeidžiami jų sąryšiai, kai rodikliai nepakankamai ekonomiškai pagrindžiami, ekonominis darbas negali būti efektyviai atliekamas: sunku išaiškinti trūkumų, nukrypimų nuo plano priežastis, jų kaltininkus, neįmanoma operatyviai išanalizuoti tarpusavyje sunkiai suderinamus rodiklius. Todėl statybos ir montavimo darbų savikainos ekonominės prigimties, praktinio savikainos rodiklio panaudojimo nagrinėjimas, siekiant išaiškinti pasireiškiančius šioje srityje neigiamus momentus ir numatyti kai kurias esamų trūkumų pašalinimo galimybes, — visada aktualus ir reikalingas darbas.

Bet kurių ūkinės veiklos rodiklių ekonominis pagrindimas susijęs su ekonominės teorijos, o socializmo sąlygomis ir su marksistinės-lenininės metodologijos taikymu. Remiantis fundamentaliaisiais marksistinio mokyimo pagrindais, mūsų yra išnagrinėta savikainos sąvoka (2, p. 91, 98) ir, toliau nagrinėjant klausimą, čia laikysimės nurodytame straipsnyje prielais išvados, naudodami ją kaip išeities poziciją tolesniam reiškinio tyrimui. Produkcijos, atliktų darbų ir suteiktų patarnavimų savikaina suprantama kaip socialistinės įmonės gamybos kaštų pasireiškimo forma. Gamybos kaštus sudaro gamyboje sunaudotų gamybos priemonių vertė ir darbininkų būtinąjo darbo sąnaudos. Gamybos kaštų kategorija K. Markso išaiš-

kinta, nagrinėjant esminius kapitalistinio gamybos būdo bruožus, abstrahuojantis nuo daugelio išorinių reiškinų, sudarančių iškreiptą reikalo esmės vaizdą. Taikant marksistinę metodologiją socializmo sąlygomis funkcionuojančiai statybos ūkinės veiklos sferai, turima pakankamai pagrindo teigti, kad statybos ir montavimo darbų savikaina yra viena iš gamybos kaštų pasireiškimo formų.

Statyboje, kaip ir kitose gamybinės veiklos šakose, naudojamos gamybos priemonės (kurias savo ruožtu sudaro darbo priemonės bei darbo objektai) ir darbo jėga. Gamybos priemonių panaudojimas savikainoje reiškiasi kaip pagrindinių fondų amortizacija, darbo objektai įgauna statybinių medžiagų, konstrukcijų bei detalių formą, o būtinojo darbo sąnaudos reiškiasi darbininkams išmokamu darbo užmokesčiu. Statybos gamybos kaštai nesutampa nei kiekiu, nei kokybiškai su statybos ir montavimo darbų savikaina, tarp jų pastebimas dialektinis prieštaravimas, kuris visuotinai egzistuoja tarp daiktų ir reiškinų turinio ir jo pasireiškimo formos. Gamybos kaštai, sudarydami dalį produkto vertės, apskaičiuojami visuomeniškai būtinomis darbo sąnaudomis, o savikaina, kaip jos praktiškoji pasireiškimo forma, prekinės gamybos sąlygomis matuojama pinigine forma. Kaip prekių vertė nesutampa su tų pačių prekių kaina, taip ir gamybos kaštai neatitinka savikainos. Bet kartu su tuo nuolat turi būti patenkinamas reikalavimas, kad produktų kainos maksimaliai suartėtų su verte, o produkcijos, atliktų darbų ir patarnavimų savikaina — su gamybos kaštais. Daugelio prekių, cirkuliuojančių liaudies ūkyje, kainos gerokai nukrypsta nuo jų vertės, o prekinės gamybos sąlygomis veikiantis objektyvus vertės dėsnis, atlikdamas savo funkcijas, išryškina liaudies ūkyje susidariusias disproporcijas, sukeliančias visas iš to sekančias neigiamas pasekmes. Vertės dėsnio, kaip ir kitų ekonominių dėsnų nepaisymas ir veikla, nesutampanti su jo reikalavimais, prieštarauja marksistinės-lenininės teorijos principams.

Taip pat neigiamai reiškiniai pastebimi, jeigu praktiškai apskaičiuojama savikaina didesniu mastu nukrypsta nuo gamybos kaštų. Nesutapimai išryškėja, kai apskaičiuota pagrindinių fondų amortizacija neatitinka tikrosios pagrindinių fondų vertės, perkeltos į produkto vertę; kai medžiagų sąnaudų suma, įskaityta į savikainą, neatitinka tikrosios darbo objektų vertės; kai darbininkams išmokėtas darbo užmokeskis nesutampa su būtinojo darbo sąnaudomis. Čia, žinoma, kalbama ne apie individualiosios savikainos nukrypimus nuo visuomeniškai būtinų gamybos kaštų, kurie visada praktiškai būna dėl įmonės veiklos vietinių sąlygų neatitikimo vidutinėms sąlygoms. Mat visi čia aprašyti nesutapimai atsiranda dėl netikslių ekonominių apskaičiavimų: neteisingai apskaičiuojant pagrindinių fondų amortizacijos normas arba neteisingai jas taikant, kai skaičiuojama amortizacija; nustatant netiksliai medžiagų kainas ir kainas sudarančius elementus; panaudojant netobulą darbo užmokesčio tarifų sistemą. Kai dėl tokių priežasčių savikaina nukrypsta nuo vertės, galima tvirtinti, kad tokia savikaina iškreiptai parodo esamą reikalų padėtį ir pagal ją daromos išvados, jei jas darant neatsižvelgiama į šiuos nukrypimus, nėra tikslios ir teisingos.

Savikaina nukrypsta nuo gamybos kaštų ir tuo atveju, jeigu į ją praktiškai įskaitomos išlaidos, kurios iš esmės yra pridėdamojo darbo sąnaudų sudėtinė dalis, arba, atvirkščiai, kai gamybos kaštų elementai prijungiami prie pridėdamojo produkto formos — pelno. Pirmuoju atveju savikaina dirbtinai padidinama, o antruoju — sumažinama. Aišku, kad tokio pobūdžio nukrypimai ir į vieną, ir į kitą pusę taip pat gali privesti prie neteisingų išvadų, kurios tokiais atvejais daromos iš gaunamo iškreipto tikrosios savikainos vaizdo.

Kokios išlaidos turi būti įskaitomos į statybos ir montavimo darbų savikainos sudėtį ją planuojant, sudarant samatas ir vedant apskaitą, nurodyta Pagrindiniuose nuostatuose apie kapitalinių įdėjimų, statybos ir mon-

tavimo darbų savikainos apskaitą, patvirtintuose TSRS centrinės statistikos valdybos, TSRS finansų ministerijos ir TSRS valstybinio statybos reikalų komiteto 1955 m. balandžio 28 d. (3, p. 3—5). Kadangi nuo 1969 m. sausio 1 d. pakeistos statybos pridėtinųjų išlaidų normos, šiek tiek pakeista ir 1955 m. Pagrindiniais nuostatais nustatyta pridėtinųjų išlaidų sudėtis.

Pagrindiniuose nuostatuose taip pat nurodyta, kas turi būti įskaitoma į statybos darbų, ir kas į montavimo darbų sudėtį.

Sutinkamai su Nuostatais statybos ir montavimo darbų savikainą sudaro tiesioginės sąnaudos ir pridėtinės išlaidos. Savo ruožtu tiesioginės sąnaudos skaidomos į keturis straipsnius: 1) medžiagų, konstrukcijų ir detalių sąnaudos, 2) darbininkų, dirbančių statybos ir montavimo darbuose, pagrindinis darbo užmokestis, 3) statybinių mašinų ir mechanizmų eksploatavimo išlaidos, 4) kitos tiesioginės išlaidos.

Pridėtinės išlaidos skirstomos į keturias grupes: 1) administracinės-ūkinės išlaidos, 2) darbininkų aptarnavimo išlaidos, 3) darbų organizavimo ir vykdymo išlaidos, 4) kitos pridėtinės išlaidos. Be to, nurodyta dar atskira grupė nenumatytų normose pridėtinųjų išlaidų.

Nagrinėjant čia surašytas išlaidas, pirmiausia krenta į akis savotiškas jų grupavimas į tiesiogines ir pridėtines. Teoriniuose gamybos sąnaudų tyrinėjimo darbuose paprastai įprasta jas skirstyti atsižvelgiant į sąryšį su technologiniu procesu. Šiuo požymiu išlaidos klasifikuojamos į pagrindines ir pridėtines. Pagrindinės — tiesiogiai susijusios su technologiniu gamybos procesu, pridėtinės — tiesioginio ryšio neturinčios, o susijusios su gamybos valdymu ir aptarnavimu. Tokia išlaidų klasifikacija sutvarkyta nepažeidžiant formalios logikos reikalavimų, t. y. klasifikuojant panaudotas vienas požymis — sąryšis su technologiniu procesu.

Tuo tarpu statybos ir montavimo darbų išlaidų sugrupavimas iš pirmo žvilgsnio atrodo padarytas nesilaikant pagrindinio klasifikacijos principo — klasifikavimo požymio vieningumo. Tiesioginių išlaidų grupė paimta iš klasifikacijos pagal kitą požymį — pagal išlaidų įskaitymo į produkcijos savikainą būdą (tiesioginėmis įprasta laikyti tas išlaidas, kurias galima tiesiogiai įskaityti į produkcijos savikainą ir skirti konkrečiai produkcijos rūšiai). Taip žiūrint į reikalą, pagrįstai kyla klausimas, kodėl, grupuojant statybos ir montavimo išlaidas, nesilaikoma elementaraus formaliosios logikos reikalavimo.

Detaliau susipažinus su šio reiškinio istorija, paaiškėja, kad čia vis dėlto yra pritaikytas vieningas klasifikavimo požymis. Išlaidos skirstomos į tiesiogines ir pridėtines ne pagal sąryšį su technologiniu procesu, o atsižvelgiant į jų apskaičiavimo statybų sąmatose būdą. Tiesioginės — tai tos, kurios apskaičiuojamos tiesioginio skaičiavimo būdu, o pridėtinės — kurios pridedamos prie tiesioginių ir apskaičiuojamos, taikant nustatytą procentą prie jau ankščiau apskaičiuotų tiesioginių išlaidų. Kadangi statybose daromų išlaidų apskaičiavimai prasideda būtent sąmatose, tai ši grupavimo tvarka toliau panaudojama sudarant planą ir vedant apskaitą. Atrodo, kad čia viskas logiškai pagrįsta ir jokių nesklaidumų neturėtų būti. Vis dėlto, atidžiau ištyrus reikalą, galima pastebėti keletą šios klasifikacijos defektų.

Vienas dalykas yra tas, kad skaičiavimo būdas nėra tiesiogiai susijęs su pačiomis išlaidomis. Nepriklausomai nuo skaičiavimo būdo, išlaidos pasilieka tokios, kokios jos yra, ir jokie skaičiavimai jų niekaip negali pakeisti. Skaičiavimo būdo požymis gali būti panaudojamas tik pačių skaičiavimų klasifikacijai. Galbūt yra tokie tiesioginiai ir netiesioginiai skaičiavimai, bet čia jau matematikos reikalas.

Be to, susipažinus su pačiais išlaidų apskaičiavimais, pasirodo tokia faktinė reikalų padėtis: ir statybų sąmatose, ir plano bei apskaitos darbus atliekant pagrindinis išlaidų grupavimo požymis yra ne apskaičiavimo būdas, o išlaidų įskaitymo į darbų savikainą būdas. Tiesioginės išlaidos tiesioginiu būdu skiriamos konkrečioms darbams ir objektams, pridėtinės skirstomos darbams ir objektams proporcingai nustatytai paskirstymo ba-

zei: statybos darbų — proporcingai tiesioginėms išlaidoms, montavimo darbų — proporcingai darbininkų darbo užmokesčiui. Bet šis pagrindinis požymis nėra visa apimantis: statybinių mašinų eksploatavimo išlaidos paprastai statybose skirstomos proporcingai išbūtoms mašinų pamainoms objektuose. Todėl jos iš tikrųjų yra netiesioginės išlaidos, nors pagal Pagrindinių nuostatų reikalavimus skiriamos prie tiesioginių išlaidų. Kita vertus, pridėtinii išlaidų grupėje randama nemaža išlaidų, turinčių tiesioginių sąnaudų pobūdį. Šie nedarnumai nagrinėjami ekonominėje literatūroje ir dar reikalauja papildomų detalių tyrimų. O čia pateikti apsvarstymai mums teikia pagrindo daryti išvadą, kad dabar visuotinai suskirstytas išlaidų grupes tikslinga būtų vadinti tikraisiais jų vardais, t. y. tiesioginėmis ir netiesioginėmis ir kartu siekti, kad šiose grupėse būtų atitinkamos išlaidos ir planuojamos, ir apskaitos sistemoje parodomos. Tai — vienas iš būdų ekonomiam darbui statybos ir montavimo darbų savikainos srityje toliau tobulinti.

Dabartinė statybos ir montavimo darbų išlaidų straipsnių nomenklatūra sudaryta iš esmės atsižvelgiant į savikainos pagrindą — statybos gamybos kaštus. Bet tiesiogiai čia nematyti trijų gamybos kaštų sudedamųjų dalių: darbo priemonių, darbo objektų ir būtinojo darbo sąnaudų. Darbo priemonių sąnaudų forma — pagrindinių fondų amortizacija parodoma keliuose išlaidų straipsniuose: statybinių mašinų ir mechanizmų eksploatavimo, pridėtinii išlaidų, statybinių medžiagų, konstrukcijų ir detalių (čia įskaitoma sandėlių pastatų ir įrengimų amortizacija) išlaidose. Darbo užmokestis atsispindi visuose penkiuose statybos ir montavimo darbų išlaidų straipsniuose. Tokia sąnaudų grupavimo tvarka padaryta atsižvelgiant pirmiausia į statybos objektų sąmatinės vertės apskaičiavimo poreikius ir paliekant nuošalyje išlaidų skaidymo į jų elementus klausimą. Statybinių organizacijų buhalterinės apskaitos registruose galima rasti duomenų apie elementines išlaidas, bet kapitalinių įdėjimų atskaitomybėje nei užsakovas, nei rangovas specialios apyskaitos apie statybos ir montavimo darbų savikainą, suskaidytą į elementus, nepateikia. Todėl, norint sužinoti, kokie apyskaitiniai laikotarpiai buvo išlaidų elementų dydžiai, reikia papildomai pergrupuoti ir perskaičiuoti apyskaitų duomenis. Nagrinėjant statybos ir montavimo darbų savikainos ir gamybos kaštų santykį ir siekiant nustatyti, kuria dalimi savikaina išeina už gamybos kaštų ribų arba, atvirkščiai, kokios pridedamojo darbo sąnaudų dalys slypi savikainoje, tikslinga išanalizuoti kiekvieną atskirai išlaidų straipsnį, kreipiant pagrindinį dėmesį į šiuos neatitikimus.

Pirmiausia čia reikia pažymėti tai, kad, pervedant statybines organizacijas į naują planavimo ir ekonominio skatinimo sistemą, savikainos sudėtis buvo patikslinta ir kai kurie sąnaudų elementai iš savikainos pašalinti, padengiant juos iš pelno. Tai pasakytina apie butų bei komunalinio ūkio išlaidas, viršijančias iš to ūkio gaunamas pajamas, kultūros ir švietimo įstaigų bei pionierių stovyklų išlaikymo išlaidas. Iš pelno taip pat padengiamos palūkanos už banko kreditus. Be to, pelnas tiesiogiai mažinamas dėl nuostolių, apmokėtų baudų ir netesybų už sutartyse duotų įsipareigojimų neįvykdymą. Visa tai statybos ir montavimo darbų savikainos rodiklį labiau suartina su socialistinės įmonės gamybos kaštais, o iš savikainos tokiu būdu pašalinami jai nebūdingi elementai.

Bet kartu su šiais radikaliaisiais pakeitimais yra padaryti kai kurie savikainos sudėties pertvarkymai, kurių ekonominis pagrindimas kelia abejonių. Pradedant statybinėms organizacijoms taikyti naująją ekonominę sistemą, iš savikainos pašalinamos sumos, numatytos plane išmokėti premijoms inžinerijos-technikos darbuotojams ir tarnautojams. Šios premijos dabar mokamos iš materialinio skatinimo fondo, kuris sudaromas iš pelno. Esant tokiai tvarkai, premijos inžinerijos-technikos darbuotojams privalomai turi būti traktuojamos kaip pridėtinio produkto pasireiškimo

formos ir neturinčios ryšio su būtinuoju produktu bei su būtinuoju darbu sąnaudomis. Kyla klausimas, kodėl visų darbuotojų tiek pagrindinis, tiek papildomas darbo užmokestis įskaitomas į statybos ir montavimo darbų savikainą, o nurodytų kategorijų darbuotojų premijos į savikainą neįskaitomos. Mūsų nuomone, premijų pašalinimas iš savikainos ir perkėlimas į įmonės grynųjų pajamų sritį yra dirbtinis ir sunkiai pateisinamas rodiklių pertvarkymas. Darbo užmokestis už darbą nepriklausomai nuo to, pagal kokią darbo apmokėjimo formą bei sistemą jis mokamas, pasilieka apmokėjimu už darbą ir visos šiam reikalui panaudotos sumos yra tiesiogiai susijusios su būtinuoju darbu sąnaudomis. Todėl ITD darbuotojų ir tarnautojų premijomis yra sumažinama statybos ir montavimo darbų savikaina ir padidinamas statybinių organizacijų pelnas.

Antra vertus, į savikainą dabar visuotinai įskaitomos kai kurios sumos, kurios iš esmės yra susijusios su pridedamojo darbo sąnaudomis ir atitinkamai su pridedamuoju produktu. Tokį pobūdį turi papildomas darbo užmokestis darbuotojams už valstybinių ir visuomeninių pareigų vykdymo laiką ir atskaitymai socialiniam draudimui. Darbuotojai, vykdydami valstybines ir visuomenines pareigas, t. y. dalyvaujantys įvairiose sekcijose, suvažiavimuose, konferencijose, meno saviveikloje, sporto renginiuose ir pan., būdami tuo metu atleisti nuo savo tiesioginio darbo, gauna vidutinį darbo užmokestį už nedirbtą įmonėje laiką. Jokio produkto tuo laiku jie nesukuria, todėl darbo užmokesčiui šiuo atveju turi būti panaudojamas pridedamasis produktas, kuris sukuriamas gamyboje dalyvaujančių darbuotojų darbu.

Atskaitytos socialiniam draudimui sumos didžiąja dalimi panaudojamos centralizuotai, per profesų organizacijas, finansuojant įvairias priemones, kurių tikslas gerinti darbuotojų poilsio sąlygas ir aprūpinti netekusius darbingumo visuomenės narius. Kiekvienas darbo žmogus, negalėdamas dėl ligos atlikti savo tiesioginio darbo, gauna laikino nedarbingumo pašalpą, o visai netekęs darbingumo — aprūpinamas pensija. Kad tokius visuomenės narius galima būtų išlaikyti, tenka panaudoti tam tikrą dalį pridedamojo produkto, kuris buvo anksčiau sukurtas tų pačių darbuotojų pridedamuoju darbu ar kitų visuomeninėje gamyboje dirbančiųjų pastangomis. Tą patį galima pasakyti ir apie socialinio draudimo lėšų naudojimą kitiems reikalams ir tų lėšų formavimo šaltinį. Sanatorijų, poilsio namų, profilaktorių išlaidos, sumos, panaudotos įvairiausioms sveikatingumo gerinimo priemonėms, padengiamos iš pridedamojo produkto, sukurto gamybos sferoje, kartu ir statyboje. Todėl atskaitymų socialiniam draudimui sumomis, kurios dabar statybinėse organizacijose įskaitomos į pridėtines išlaidas, padidinama statybos ir montavimo darbų savikaina ir atitinkamai sumažinamas pelnas.

TSRS finansų ministerijos ir Centrinės statistikos valdybos nurodymu premijos už statybinių medžiagų ekonomiją ir konstrukcijų bei detalių išsaugojimą nuo 1968 m. gamybos sąnaudose parodomas „medžiagų“ ir „konstrukcijų ir detalių“ straipsniuose. Tokia apskaitos tvarka savikainos apimtį ribų neiškrepia, bet tam tikru mastu keičia jos struktūrą, t. y. didina medžiagų, konstrukcijų ir detalių išlaidas ir mažina darbo užmokesčio sumą. Tokiu būdu sudaroma iliuzija, kad darbo užmokestis tartum nepadidėja, kai mokamos tokios premijos, o esant medžiagų ekonomijai, medžiagos taip pat nepereikvojamos dėl šių premijų prirašymo. Apskaitos rodiklių regimas vaizdas dėl to gaunamas geras, bet tikrosios reikalų padėties jis neparodo. Premijos darbuotojams už gerus darbo rezultatus (kartu ir už medžiagų ekonomiją bei konstrukcijų išsaugojimą) iš esmės yra darbo užmokesčio forma ir todėl jų įskaitymas į bet kurį kitą, ne į darbo užmokesčio straipsnį traktuojamas kaip dirbtinis, teoriškai nepagrįstas veiksmas.

Apibendrinant čia nagrinėtą medžiagą, reikia pasakyti, kad dabartiniu metu praktiškai apskaičiuojamos statybos ir montavimo darbų savikainos

sudėtis ir struktūra iš esmės, didžiąja dalimi derinasi su atitinkamomis gamybos kaštų sudėtinėmis dalimis ir šia prasme savikaina neblogai atlieka savo, kaip gamybos kaštų pasireiškimo formos, funkcijas. Bet kartu su tuo kai kurie pastebėti nukrypimai tam tikru mastu blogina savikainos rodiklį, iškreipdami jį padidinimo, sumažinimo kryptimi ir keisdami vidinę struktūrą. Toliau tobulinant ekonominį darbą ir ūkinių rodiklių sistemą, tikslinga į šiuos veiksmus atkreipti dėmesį ir numatyti priemones, įgalinančias pašalinti neigiamą nukrypimų įtaką. Konkretios tokio pobūdžio priemonės susiję su atitinkamais pertvarkymais nuostatų, reglamentuojančių statybos ir montavimo darbų savikainos planavimo ir apskaitos metodiką.

Vilniaus Valstybinis
V. Kapsuko universitetas
Buhalterinės apskaitos katedra

Redakcinei kolegijai
įteikta 1980 m.
birželio mėn.

L I T E R A T U R A

1. Dešimtasias penkmetis: tretieji metai. Lietuvos TSR CSV pranešimas.— Tiesa, 1979, Nr. 21.
2. *Konstantinavičius V.* Savikainos esmė ir sudėtis.— *Ekonomika* (Buhalterinės apskaitos teorijos ir praktikos klausimai). LTSR aukštųjų mokyklų mokslo darbai, XII, 2 sąs.— V.: Mintis, 1975.
3. Основные положения по учету капитальных вложений и себестоимости строительных и монтажных работ. Утверждено ЦСУ СССР, Министерством финансов СССР и Государственным комитетом Совета Министров СССР по делам строительства 28 апреля 1955 г.

СЕБЕСТОИМОСТЬ СТРОИТЕЛЬНО-МОНТАЖНЫХ РАБОТ

В. КОНСТАНТИНАВИЧЮС

Резюме

Задание по снижению себестоимости строительно-монтажных работ— одно из самых важных в составе экономических показателей строительных организаций. Потому всегда актуальны вопросы, связанные с исследованием экономической природы себестоимости, ее структуры, выявлением недостатков в данной области.

Мы придерживаемся мнения, что себестоимость как экономическая категория в условиях социализма есть форма проявления издержек производства социалистического предприятия. Соответственно, себестоимость строительно-монтажных работ— это форма проявления издержек производства в строительстве.

При исследовании состава затрат на строительно-монтажные работы отмечается недостаточная обоснованность их разделения на прямые затраты и накладные расходы. Предлагается вторую группу определить как косвенные расходы и в состав групп включать соответствующие их наименованиям расходы. По существующим положениям премии, выплачиваемые инженерно-техническим работникам и служащим из фонда материального поощрения, являются формой проявления необходимого продукта, и по этой причине их следует включать в себестоимость строительно-монтажных работ, а не покрывать за счет прибыли.

С другой стороны, дополнительная заработная плата работникам за выполнение государственных и общественных обязанностей и отчисления соцстраху являются затратами, связанными с использованием

прибавочного продукта, и их включение в состав себестоимости искажает величину последней.

Премии за экономию строительных материалов и сохранность конструкций и деталей, которые включаются в статьи «материалы», «конструкции и детали», по своей экономической сущности являются заработной платой, и поэтому их включение в указанные статьи искусственно уменьшает затраты по заработной плате и увеличивает расход материалов.

В статье делается вывод, что показатель себестоимости строительно-монтажных работ, используемый на практике, в основном оправдывает себя, но некоторые замеченные отклонения отрицательно влияют на успех экономической работы. Предлагается обратить внимание на последствия выявленных отклонений и принять соответствующие меры для устранения недостатков.